

Бошко Сувајцић

КЊИГА О МАРКУ КРАЉЕВИЋУ

Иван Златковић, *Ејска биографија Марка Краљевића*, Тематско-мотивска основа, Завод за уџбенике, Београд, 2011.

Монографија Ивана Златковића *Ејска биографија Марка Краљевића* показује да се, иако неубедљивог историјског основа, усмено песništvo о овом знаменитом јунаку развијало у временском распону од неколико векова по свим принципима обликовања епске биографије и законитостима епске поетике. Склон утицајима најразнороднијих интернационалних мотива, епски лик Марка Краљевића уклапа се у разносврсне сижејне моделе, без напора остварујући контакт са најфреквентнијим јунацима и мотивима у разним ступњевима развоја јужнословенске усмене традиције.

Златковићева књига заснива се на проучавању тематско-мотивске основе Маркове епске биографије и поткрепљена је неколиким стотинама песама са јужнословенског простора, међу којима су и оне које још увек припадају само архивском материјалу. Дobar основ за теоријска разматрања тематско-мотивског комплекса представља Златковићева претходна књига *Антологија народних песама о Марку Краљевићу*, коју је сачинио заједно с Миланом Лукићем. Ови аутори су током свог вишегодишњег истраживања прочитали око десетак хиљада песама и начинили веома релевантан антологијски избор.

Ејска биографија Марка Краљевића превасходно је теоријска студија која се заснива на принципима морфолошких и структуралистичких тумачења бајке руског научника Владимира Јаковљевича Пропа и његовим функцијама ликова, при чему Златковић показује применљивост Проповог модела на жанр епске поезије, али и својеврсне раз-

личитости у односу на морфологију бајке. У дефинисању појмова теме и мотива аутор користи и теоријске принципе Волфганга Кајзера, док су у општем методолошком смислу присутни и историјски, етнологски и антрополошки, митолошки, компаративистички, семиотички и иманентно-интерпретативни приступи тумачења.

Маркова епска биографија сагледава се кроз хронолошки принцип, те су и поглавља дата у таквом низу (рођење, детињство, просидба и женидба, мегдан, заробљавање и ослобађање, старење и смрт. Посебна делови посвећени су Марковим специфичним атрибутима (оружје, коњ, вино), као и сродницима (мајка, отац, брат и сестра, сестрић, посестрима и побратим, цар).

Значајан допринос који ова врста књиге доноси у познавању епске биографије најпопуларнијег балканског јунака представљају регистри на крају монографије. Регистар функција, с претходном напоменом и разјашњењима класификације, својеврсни је тематско-мотивски индекс у нашој савременој науци. Овај регистар представља тематски обликовани списак Маркових поступака, као и функције (поступке) и других ликова који су од најнепосредније важности за грађење епске биографије овог знаменитог српског и балканског јунака. Сви ови додаци, као што су и регистар песама, скраћеница и извора, личних имена, стручни су и темељни, систематични и компетентни.

Књигом *Епска биографија Марка Краљевића* Иван Златковић је показао одличну научну спрему, врло истанчан укус за књижевну анализу, леп стил и узбудљив начин писања. Занимљива, свежа и разноврсна, књига која је пред нама показује да не постоје овештале теме и истрошени јунаци, већ само добри и лоши аутори. Златковић, свакако, припада првима.